Biblioteca Națională a României – Un nou sediu – Un nou început

Dr. Elena Tîrziman
Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Litere,
Biblioteca Națională a României
E-mail: elena.tirziman@bibnat.ro

Dr. Elena Tîrziman este conferențiar la Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti şi Director General al Bibliotecii Naționale a României. Predă cursuri de informatizarea bibliotecilor şi documente electronice. Domeniile sale de cercetare sunt: sisteme de informare şi documentare, informatizarea bibliotecilor, digitizarea fondurilor documentare, ştiințele informarii şi comunicării, biblioteconomia şi procesele biblioteconomice, informare şi documentare specializată.

Rezumat

Biblioteca Națională a României va inaugura la sfârşitul anului 2011 un nou sediu. Necesitatea unui spațiu adecvat pentru bibliotecă apare în 1957, la doi ani după reînființarea bibliotecii naționale. În 1968 se elaborează cerințele de proiectare pentru realizarea unei construcții de bibliotecă națională iar în 1971 se realizează prima temă de proiectare care va suferi ajustări în 1977 după cutremur. Lucrările încep în 1986 şi sunt abandonate după decembrie 1989. În 2007 se reia proiectarea, urmată în 2008 de executarea lucrărilor care sunt finalizate în decembrie 2011. Astfel, după mai bine de 50 de ani, se inaugurează clădirea Bibliotecii Naționale a României, o clădire care răspunde cerințelor şi funcționalităților specifice unei biblioteci naționale.

Cuvinte cheie: *Biblioteca Națională a României, bibliotecă națională, clădire, România*

Biblioteca Națională reprezintă unul din cele mai importante simboluri ale unei țări şi în acelaşi timp o instituție de importanță strategică

BDD-A27064 © 2011 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

datorită menirii sale de a constitui, prezerva şi valorifica creaţia intelectuală scrisă a acelui popor.

Clădirile care adăpostesc biblioteci naţionale sunt, pentru fiecare ţară, clădiri reprezentative din punct de vedere arhitectural, întrucât sintetizează, la nivel simbolic, moştenirea culturală a poporului respectiv. Multe ţări europene au alocat, ca sedii pentru bibliotecile lor naţionale, foste palate (Austria, Spania, Ungaria), clădiri cu valoare patrimonială şi simbolică (Cehia, Italia, Finlanda) sau construcţii cu destinaţie clară de bibliotecă naţională, dimensionate corespunzător şi reprezentând vârfuri ale realizărilor arhitectonice (Franţa, Marea Britanie, Rusia, Bielorusia, Croaţia).

România se înscrie în rândul ţărilor care au construit o clădire reprezentativă pentru a adăposti patrimoniul documentar naţional regăsit în Biblioteca Naţională. Comparativ cu alte ţări europene, România are o bibliotecă naţională relativ tânără, ale cărei colecţii ilustrează, prin modalităţile de constituire, dezvoltare şi prin structură, destinul istoric al poporului român.

Necesitatea stringentă, pentru România, a îndeplinirii funcţiilor de bibliotecă naţională a dus la reînfiinţarea acestei instituţii, după o întrerupere de 54 de ani. Astfel, prin Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 1.193, din 25 iunie 1955, instituţia îşi reia activitatea sub vechea denumire, uşor modificată, de Bibliotecă Centrală de Stat, până în anul 1990, când a primit titulatura actuală, de Biblioteca Naţională a României (H.G. 476 din 5.02.1990), după modelul celorlalte biblioteci din Europa.

Biblioteca Centrală de Stat pornea la drum, în 1956, când se deschidea pentru public, cu 41.959 unităţi bibliografice, dintre care o parte era constituită din producţia de carte curentă, colectată, prin funcţia de depozit legal, de Fondul de Stat al Cărţii, înfiinţat prin Hotărârea Consiliului de Miniştri al RPR, în 1952, precum şi din fondurile unor mari biblioteci publice sau mai curând din ceea ce mai rămăsese din ele, ale bibliotecilor unor aşezăminte, fundaţii şi muzee, precum şi ale unor colecţii particulare, colectate şi gestionate de asemenea de Fondul de Stat al Cărţii.

Fondurile cresc cu repeziciune, principalele căi de completare fiind intrările prin Depozitul Legal, achiziţiile curente, donaţiile, schimburile internaţionale şi chiar biblioteci întregi ale unor instituţii desfiinţate. Cea mai masivă intrare de publicaţii, peste 1.000.000, se înregistrează în 1970, la încorporarea completă a Fondului de Stat al Cărţii. Un alt lot importat, intrat la finele anilor ’60, este cel provenind de la Biblioteca ARLUS. Numărul de documente deţinute de BCS ajunge astfel, la începutul anilor ’70, la cca. 7.000.000 u.b.

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

Creşterea rapidă a colecţiilor alături de numeroasele funcţii şi atribuţii specifice unei biblioteci naţionale au impus ca o necesitate, construcţia unei clădiri cu destinaţie specifică de bibliotecă naţională. De fapt, chiar din 1957 când Biblioteca Centrală de Stat se mută în fostul Palat al Bursei din Strada Ion Ghica nr. 4, se apreciază spaţiul ca fiind insuficient şi se afirmă ca un deziderat „necesitatea construirii unui local propriu pentru bibliotecă, pe un spaţiu corespunzător care să permită creşterea depozitelor şi a serviciilor în raport cu dezvoltarea în timp a bibliotecii precum şi aplicarea mijloacelor mecanizate de deservire rapidă a cititorilor şi automatizarea procesului de muncă." (1)

În 1968 este elaborat "Programul pentru întocmirea temei de proiectare a construcţiei Bibliotecii Centrale de Stat a R. S. România" (2), în fapt un set elaborat de cerinţe, expuse în peste 100 de pagini, privind "amplasarea bibliotecii; concepţia arhitectonică; concepţia funcţională; capacitatea depozitelor, sălilor de lectură, serviciilor, atelierelor, etc.; problemele de mobilier, utilaje şi instalaţii". Se observă o foarte bună cunoaştere a cerinţelor pe care trebuie să le întrunească o construcţie destinată a adăposti o bibliotecă naţională şi de asemenea, sunt avute în vedere a fi înglobate aspectele arhitecturale cele mai moderne din punctul de vedere al esteticii clădirii precum şi al funcţionalităţii.

În privinţa amplasării, se recomanda ca terenul destinat bibliotecii să fie situat cât mai în centru astfel încât să se poată ajunge cu uşurinţă din orice punct al oraşului. Trebuiesc evitate terenurile calcaroase, bogate în izvoare subterane sau situate în vecinătatea acumulărilor de ape. Legat de vecinătatea terenului, trebuiau evite pe cât cu putinţă, căile de comunicaţii cu trafic intens şi mai ales cu mult praf, laboratoarele sau întreprinderile care emit gaze, fum sau praf industrial sau care sunt producătoare de zgomot. De asemenea, se recomanda o perdea verde care ar despărţi clădirea de căile de comunicaţii şi care ar proteja-o împotriva prafului, zgomotului. Un parc în jurul bibliotecii era considerat o barieră naturală de protecţie. Terenul care urma sa fie atribuit construcţiei bibliotecii trebuia să aibă o întindere mult mai mare decât cea necesară clădirii propriu-zise luându-se astfel în calcul extinderi ulterioare şi creşteri ale capacităţii construcţiei.

Concepţia arhitectonică a clădirii trebuia să ţină cont de cele trei deziderate ale arhitecturii moderne: funcţionalitate, flexibilitate (interioară şi exterioară), intimitate.

Funcţionalitatea însemna că biblioteca era privită ca un organism viu în care buna funcţionarea a întregului era rezultanta bunei funcţionări a fiecărei componente. Sunt avute în vedere circuitul publicaţiilor atât spre

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

depozit cât şi între depozite şi sălile de lectură, circuitul utilizatorilor, circuitul bibliotecarilor, funcţionalitatea sălilor de lectură, a atelierelor, a birourilor, a altor spaţii.

Flexibilitatea avea în vedere dezvoltarea ulterioară a clădirii în condiţiile creşterii colecţiilor, diversificării activităţilor, asigurării permanente a condiţiilor de microclimat.

Intimitatea era definită ca opoziţie a rigidităţii şi se considera că o bibliotecă trebuie să furnizeze o atmosferă calda, familiară lipsită de formalism şi convenţionalism.

De asemenea, trebuia avută în vedere o tehnicizare care presupunea: o bună conservarea a publicaţiilor; mecanizarea transporturilor (orizontal, vertical); transmiterea comenzilor din sălile de lectură către depozite; introducerea automatizării în prelucrarea publicaţiilor şi regăsirea informaţiilor; utilarea corespunzătoare a tuturor compartimentelor de activitate ale bibliotecii.

Nu este neglijat niciun detaliu privind condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească spaţiile bibliotecii în funcţie de utilitatea pe care o vor avea. Sunt precizate condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească sălile de lectură în funcţie de domeniul pe care îl vor deservi, de tipurile de publicaţii incluse, de tipul de utilizatori specifici, de accesul liber la raft sau intermediat pentru publicaţii. Se vorbeşte de săli de lectură propriu-zise, specializate pe domenii şi organizate pentru utilizatori obişnuiţi şi pentru cercetători dar şi săli de lectură complexe organizate pentru anumite domenii ale cunoaşterii umane şi care includ şi servicii de prelucrare şi conservare.

Sunt prevăzute a fi proiectate 8 săli de lectură având capacităţi care să nu depăşească decât în cazuri excepţionale 100 de locuri sau 10 -50 locuri pentru cercetători şi să fie prevăzute cu depozite anexă în vecinătate. S-a luat în considerare şi accesul liber la raft şi prin urmare la proiectarea sălilor de lectură trebuia să se ţină cont şi de acest aspect.

Fiecare sală de lectură era gândită ca un mic complex cu o relativă autonomie care includea: sala de lectură propriu-zisă pentru toate categoriile de cititori; sala de studiu pentru cercetători; depozitul sau depozitele anexe; sala catalogului specializat aferent.

Sălile complexe sunt de fapt sălile de lectură ataşate cabinetelor de la colecţiile speciale. S-a considerat că accesul la documente de tipul manuscriselor, corespondenţei, documente, stampe, fotografii, desene, hărţi, atlase, discuri, diafilme şi a altor tipuri aparţinând colecţiilor speciale trebuie să fie făcut în interiorul sau vecinătatea cabinetelor astfel încât să fie respectate permanent condiţiile de conservare şi să nu fie perturbate nici

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

activitățile de prelucrare şi valorificare specifice. Caracterul consultării fiind de cercetare şi categoria de beneficiari este limitată şi prin urmare nr. locurilor de lectură este redus (se recomanda să fie similar cu sălile de studiu). În categoria sălilor complexe, alături de colecțiile speciale mai sunt incluse secția muzicală, secția bibliologică şi secția fond special. Asemenea secții complete trebuiau să cuprindă: săli de studiu; depozite; săli de catalogare; o sală comună de expoziții; birou de primire şi prelucrare a publicațiilor; o sală de proiecție; săli dotate cu mijloace audiovizuale pentru învățarea limbilor străine şi pentru audiții individuale.

Catalogul bibliotecii trebuia instalat într-o sală separată localizată cât mai în centrul clădirii să poată deservi toate sălile de lectură şi sălile de studiu.

Pentru fiecare serviciu sunt specificate activitățile specifice astfel încât să fie evidențiate necesitățile se spațiu, de amenajări specifice şi de mobilier adecvat.

Mai sunt prevăzute sălile de conferințe, spații expoziționale, garderobă, atelierele bibliotecii.

Sunt precizate cerințele privind iluminatul, instalațiile, mobilierul. Mobilierul este considerat ca fiind parte integrantă din concepția arhitectonică a bibliotecii şi în consecință, în proiectarea acestuia trebuie să se țină seama de forma estetică concepută în relațiile cu încăperile, culoarea să fie raportată la pereți şi pardoseală. Mobilierul pentru copii trebuia proiectat separat la fel şi mobilierul pentru colecțiile speciale care necesita să fie proiectat după nişte cerințe specifice.

Spațiile accesorii aveau în vedere un bufet pentru public şi un fumoar. Nu este ignorată nici necesitatea unei parcări a instituției.

Toate proiectările şi reproiectările ulterioare au pornit de la aceste cerințe de proiectare.

Prima temă de proiectare generală datează din 1971 (3). Discuțiile au fost reluate după cutremurul din 1977, tema de proiectare fiind actualizată cu studii suplimentare de rezistență şi ajustări privind compartimentările ulterioare. Construcția a fost începută în 1986. Evenimentele din decembrie 1989 au dus însă la sistarea investiției. Până în 2005, prin bugetul instituției au fost alocate fonduri care au permis amenajarea unor spații de depozitare pentru a reuni colecțiile aflate în diferite locații.

În 2007, proiectul noului sediu al Bibliotecii Naționale a României este asumat de Guvernul României, ca proiect de importanță națională şi beneficiind de finanțarea Băncii Mondiale.

Biblioteca Națională, ca beneficiar, şi SC Carpați Proiect, ca proiectant, au prezentat argumente în susținerea unui proiect reprezentativ

BDD-A27064 © 2011 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

pentru noul sediu al Bibliotecii Naţionale a României. Argumentul de bază a fost importanţa patrimonială şi simbolică pe care o are o bibliotecă naţională pentru o ţară. Elaborată în colaborare cu specialişti din Biblioteca Naţională a României, tema de (re)proiectare are ambiţia de a contribui la succesul acestei instituţii în demersurile de promovare a imaginii României în lume.

Pentru instituţia culturală a Bibliotecii Naţionale, pentru asigurarea funcţiunilor sale multiple, s-au urmărit a se realiza spaţii caracteristice, structurate pe următoarele funcţiuni:

– spaţii destinate funcţiunii de bibliotecă naţională;
– spaţii cu funcţiuni preponderent culturale;
– spaţii administrative de deservire;
– spaţii tehnice, circulaţii şi anexe utilitare.

Toate aceste funcţiuni cooperează, desigur, contribuind la obţinerea unui amplu centru de cultură, interesant şi atrăgător pentru public. Tratarea arhitecturală a acestor spaţii este modernă, realizându-se o imagine deosebită, în acord cu anvergura şi importanţa funcţiilor instituţiei.

Spaţiile destinate funcţiunii de bibliotecă naţională, ca şi de bibliotecă publică au fost riguros gândite, controlate şi structurate, deoarece sunt cele care adăpostesc documentele cu valoare patrimonială; sunt destinate informării, înscrierii, direcţionării, controlului de acces, sălilor de referinţe, cercetare bibliografică, cataloage tradiţionale şi cataloage electronice şi sălilor de lectură (inclusiv de cercetare şi studiu individual), depozitelor de carte, manuscrise, stampe, fotografii, hărţi, planuri, periodice, teze de doctorat, depozit legal etc., sistemelor informaţionale, bibliotecii digitale şi editurii electronice, evenimentelor şi manifestărilor audio-vizuale şi multimedia, laboratoarelor de restaurare şi patologia cărţii, primii-expediţiei de carte, comunicării, strategiei şi cooperării, relaţiilor culturale interne şi internaţionale, tranzitului de carte, pentru editură şi tipografie şi pentru Muzeul cărţii şi bibliotecii.

Spaţii cu funcţiuni preponderent culturale includ: Aula (400 de locuri), sălile de diverse capacităţi, pentru conferinţe şi manifestări culturale, spaţii publice polivalente (pentru diverse întâlniri, manifestări, relaţii culturale), săli multimedia, librării şi anticariat, spaţii pentru alimentaţie publică (bufete, cafenele) şi divertisment, spaţii expoziţionale şi de spectacol.

Spaţiile administrative, de deservire presupun: birouri (pentru salariaţi, conducere, consiliu ştiinţific, resurse umane, juridic, financiar şi administrativ), spaţii pentru deservirea personalului (cantine, grădiniţă, cabinete medicale, sindicat etc.), vestiare, grupuri sanitare.

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

Spaţii tehnice, circulaţii, anexe utilitare: spaţii pentru asigurarea utilităţilor, centrală termică, staţie frig, posturi de transformare şi tablouri electrice generale, tablouri electrice de nivel, rezervoare de apă; spaţii pentru asigurarea circulaţiilor verticale pentru public, personal şi carte (ascensoare, scări rulante, trotuare rulante etc.); spaţii pentru asigurarea racordurilor de apă, canalizare, energie electrică, staţii voce-date, stingere incendiu etc.

Vor fi asigurate locuri de parcare, acces, garaj.

Reproiectarea a acordat o atenţie specială imaginii exterioare a clădirii, urmărindu-se crearea unui aspect modern, de secol XXI.

Clădirea – una dintre cele mai mari din capitală – va fi terminată aşadar la sfârşitul anului 2011, după 25 de ani de la începerea lucrărilor (1986) şi regăsim spaţiile specificate în ultima temă de proiectare.

În data de 17 martie 2009, ministrul Culturii, Cultelor şi Patrimoniului Naţional, Theodor Paleologu, declara reînceperea lucrărilor de construcţie, lucrări care, potrivit contractului semnat cu firma Aedificia Carpaţi, aveau să dureze 30 de luni.

În acest amplu proiect, cu o valoare de investiţie de 112.894.627 euro (1.033 euro/mp.), Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional are calitatea de ordonator principal de credite şi de autoritate contractantă.

Sediul Bibliotecii Naţionale a României este format din două corpuri: Aula (22.000 mp) şi corpul propriu-zis (90.000 mp), suprafaţa totală desfăşurată fiind de 112.000 mp.

Pentru a ameliora aspectul exterior al clădirii, proiectanţii au propus renunţarea la antablamentul superior al intrării principale şi la colonetele gemene ce îl susţineau şi combinarea elementelor de arhitectură clasică, prezente în proiectul iniţial, cu mari zone vitrate, transparente, care vor crea un contrast plastic puternic şi care vor da ansamblului monumentalitate şi forţă.

Cu un volum construit de 395.234,13 mc, clădirea Bibliotecii Naţionale a României este, conform Normativului P118, înaltă, dat fiind că are un volum mai mare de 50.000 mc.

Biblioteca propriu-zisă este compusă din 9 corpuri (A, B C, D, E, F1, F2, F3, F4), la care se adaugă Aula, cu 3 corpuri (G, H şi I).

Există 11 niveluri, dintre care unul de subsol (înălţimea unui nivel: 3,6 m).

Suprafaţa de teren pe care este ridicată clădirea (incluzând şi spaţiile verzi, de agrement) este de 50.217,25 mp. Terenul este în proprietatea statului român şi în administrarea MCPN.

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)

Noul sediul al Bibliotecii Naţionale a României a fost gândit să satisfacă funcţiile de bibliotecă naţională, dar şi funcţii culturale şi de petrecere a timpului liber. Primele niveluri, începând cu parterul, sunt rezervate publicului, în general, iar cele superioare – depozitelor, laboratorului de restaurare şi birourilor. Spaţiul rezervat birourilor este de 8.056 mp.

Întreaga compoziţie este structurată în jurul unui mare Atrium, care va polariza totul, din punct de vedere funcţional şi estetic. Atrium-ul va fi dotat cu lifturi panoramice şi cu scări rulante care duc către sălile de lectură.

Asemeni multor altor biblioteci naţionale, BNR va beneficia, în noul său sediu, după cum am arătat mai sus, în afară de spaţiul "tradiţional" de bibliotecă, de săli de conferinţe şi de expoziţii, de librării, anticariate, spaţii multimedia, de divertisment, grădiniţă, cantine pentru personal, bufet şi cafenele pentru utilizatori. Spaţiile publice, atât cele din interiorul clădirii, cât şi cele din exterior, vor fi agrementate cu bazine de apă, jardiniere, obiecte de artă şi de iluminat decorativ, iar terenul care înconjoară clădirea va fi amenajat cu terase, platforme, alei şi spaţii verzi.

Aşteptat de decenii, noul sediu al Bibliotecii Naţionale a României va fi inaugurat la sfârşitul anului acesta. Peste 12 milioane de documente, adunate de-a lungul timpului în colecţiile sale, se vor regăsi, în sfârşit reunite, în noua casă şi îşi vor aştepta cititorii.

Referinţe

(1) *Dare de seamă pe anul 1957 ale Bibliotecii Centrale de Stat şi ale serviciilor*. Dosar nr. 1–1957 [Document inedit], Arhiva Bibliotecii Naţionale a României, p 3.

(2) *Programul pentru întocmirea temei de proiectare a construcţiei Bibliotecii Centrale de Stat a R. S. România: Forma I*. Bucureşti: Biblioteca Centrală de Stat, 1968, 100 p.

(3) *Tema de proiectare generală pentru construirea noului local al Bibliotecii Centrale de Stat.* Bucureşti: Biblioteca Centrală de Stat, 1971.

(4) *Biblioteca Naţională a României: Raport anual de activitate: 2010*. http://www.bibnat.ro/dyn-doc/Raport_BNR_2010.pdf

BDD-A27064 © 2011 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:46 UTC)